

Nr 54.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa understöd och pensioner att utgå av postmedel; given Stockholms slott den 1 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Th. Borell.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDBIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Borell anför:

1:o.

I skrivelse den 17 augusti 1928 har *generalpoststyrelsen* hemställt om beredande av årligt understöd åt tillsyningsmannen vid posthuset i Nässjö Johan Reinhold Edvin Lindeberg.

Enligt vad *generalpoststyrelsen* upplyst har Lindeberg, som vore född den 14 februari 1859 och som vore före detta fanjunkare, alltsedan den 1 oktober *Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 43 häft. (Nr 54—55.)* 302 29

1902 varit medelst kontrakt anställd som tillsyningsman vid posthuset i Nässjö. Beträffande hans åligganden i denna egenskap samt honom tillkommande avlöningsförmåner har styrelsen meddelat följande.

Lindeberg hade till åliggande att, med hjälp av utav honom avlönade biträden, utföra bland annat följande bestyr: eldning av ångpanna samt värmeapparaternas skötsel, tillsyn över belysning, städning och rengöring av de inom posthuset befintliga överliggningslokalerna jämte till dessa hörande förstugor, korridorer, trappor och toaletterum, bäddning av sängarna i överliggningsrummen, borstning av den därstädes överliggande postpersonalens skodon, förvaring och tillsyn över för överliggningslokalerna avsedda linneförråd, sängkläder m. m., rengöring av fönster samt uttagning och insättning av innanfönster, renhållning och snöskottning av posthusets gård och angränsande gatudelar, tändning och släckning av belysningsapparaterna inom posthuset ävensom av de posthuset tillhörande yttre belysningsapparaterna. Lindeberg hade vidare att på egen bekostnad låta ombesörja tvättning och mangling av det för överliggningslokalerna avsedda linneförrådet samt att bekosta anskaffning av materialier för den städning och rengöring, han hade att ombesörja.

Till och med den 29 februari 1920 hade det jämväl ålegat Lindeberg att ombesörja städning och rengöring av de i posthuset inrymda postkontorslokalerna.

I ersättning för nämnda bestyr hade Lindeberg uppburit följande belopp för år räknat, nämligen under tiden $\frac{1}{10}$ 1902— $\frac{30}{100}$ 1917 3,000 kronor, under tiden $\frac{1}{10}$ 1917— $\frac{31}{100}$ 1918 3,420 kronor, under tiden $\frac{1}{4}$ 1918— $\frac{30}{100}$ 1923 3,720 kronor samt från och med den $\frac{1}{10}$ 1923 3,300 kronor.

Vissa mindre belopp, vilka tidvis utgått för särskilt eldningsbiträde, vore därvid icke medräknade.

Förutom de angivna ersättningsbeloppen hade Lindeberg fått hyresfritt disponera en bostadslägenhet om 2 rum och kök i posthuset. Bränsle för sagda lägenhet hade bekostats av postverket.

Generalpoststyrelsen har vidare framhållit, att Lindeberg hittills fullgjort sina åligganden på ett förtjänstfullt sätt. På grund av hans tilltagande ålder — han vore närmare 70 år gammal — kunde han dock icke numera fullgöra bestyren lika tillfredsställande som förut; styrelsen hade därför icke ansett det lämpligt att längre bibehålla honom som tillsyningsman utan föranstaltat om uppsägning av det med honom träffade avtalet. I samband därmed hade styrelsen emellertid ansett sig böra upptaga frågan om beredande av något årligt understöd åt Lindeberg.

Beträffande Lindebergs ekonomiska förhållanden har generalpoststyrelsen meddelat följande.

Lindeberg åtnjöt i egenskap av f. d. fanjunkare sedan den 1 maj 1910 pension från arméns pensionskassa, för närvarande utgående med 1,992 kronor för år jämte dyrtidstillägg. Lindeberg vore ägare till en mindre fastighet, åsatt ett taxeringsvärde av 7,000 kronor och enligt uppgift belastad med ett intekningslån å 3,500 kronor. Han hade år 1927 taxerats till en inkomst av 3,220 kronor. Hans hemmavarande familj bestod av hustru och två barn, en 25-årig son och 20-årig dotter. Barnen hade icke annat arbete än att biträda i hemmet samt vid fullgörandet av faderns åligganden.

Ehuru Lindebergs ekonomiska ställning sålunda vore förhållandevis god, hade generalpoststyrelsen dock med hänsyn till hans långa anställningstid funnit det skäligt, att han tilldelades understöd av postverket. Vad beträffar det

härvid ifrågakommande beloppet har styrelsen erinrat, att man vid ett tidigare liknande fall, då riksdagen beviljat understöd, utgått från att en befattning av ifrågavarande slag kunde jämföras med tjänsteman i andra lönegraden av då gällande löneplan för kommunikationsverkens tjänstemän, motsvarande nuvarande sjätte lönegraden. Styrelsen har härom vidare anfört:

Pensionen för en tjänsteman i sjätte lönegraden utgjorde under förutsättning av 30 tjänsteår och 30 avgiftsår 1,716 kronor för år. Av vederbörande befattningshavare erlagda avgifter beräknades täcka en tredjedel av pensionen medan två tredjedelar eller 1,144 kronor utgjorde statspension. Lindebergs tjänstetid i postverket komme att, därest han kvarstode i anställningen till den 1 april 1929, belöpa sig till 26^{1/2} år. Med en sådan anställningstid uppginge statspensionen för en tjänsteman i nämnda lönegrad till 1,010 kronor eller, vid avrundning uppåt till närmaste med tolv delbara tal, 1,020 kronor för år.

Vid beräkandet av understödet syntes man emellertid icke kunna bortse från Lindebergs pension i egenskap av f. d. fanjunkare.

Enligt pensionslagen för tjänstemän vid kommunikationsverken finge den, som åtnjote pension för annan statstjänst, uppbära allenast *avgiftspension* enligt lagen i fråga; dock att, därest härigenom de båda pensionerna icke skulle tillsammans uppgå till beloppet av den tjänstepension, som eljest skolat utgå, avgiftspensionen finge ökas med vad som motsvarade skillnaden, samt, därest sammanlagda beloppet av de båda pensionerna understeg 3,000 kronor, avdrag å pensionsbeloppet skulle äga rum endast i den mån, som erfordrades för att pensionerna tillsammans icke skulle överstiga 3,000 kronor för år.

Då tjänsteman sålunda erhöle pension från två håll, syntes han emellertid kunna förutsättas hava erlagt pensionsavgifter för två tjänster. I nu förevarande fall hade ingen pensionsavgift erlagts för den anställning, för vilken understöd ifrågasattes. Därest understödet för Lindeberg fastställdes till så stort belopp, att det tillsammans med honom i egenskap av fanjunkare tillkommande pension uppginge till 3,000 kronor, d. v. s. till 1,008 kronor för år, skulle han komma att åtnjuta *statspension* till väsentligt högre belopp än en ordinarie tjänsteman vid postverket i motsvarande anställning, vilken uppbure pension från två håll. Av den Lindeberg såsom f. d. fanjunkare tillkommande pensionen utginge nämligen allenast ett belopp av 180 kronor på grund av erlagda pensionsavgifter; Lindeberg skulle således, därest han erhöle ett understöd av 1,008 kronor, erhålla icke mindre än 2,820 kronor utöver den på egna avgifter grundade pensionen.

Enligt generalpoststyrelsens åsikt borde — då Lindeberg för erhållande av nu ifrågasatt understöd icke erlagt några pensionsavgifter — det belopp, som skulle utgå till honom, därest han varit ordinarie posttjänsteman i sjätte lönegraden, minskas med en tredjedel. Enligt denna beräkningsgrund skulle understödet till Lindeberg bliva 672 kronor för år.

Under återopande av vad sålunda anförts har generalpoststyrelsen föreslagit, att Lindeberg skulle tillerkännas ett årligt understöd av 672 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 17 september 1928 förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall härtill.

Ehuruväl Lindeberg synes befinna sig i förhållandevis goda ekonomiska omständigheter, finner jag i likhet med generalpoststyrelsen skäligt, att han, då han nu vid över 70 års ålder kommer att sluta sitt långvariga och väl vitsordade arbete i postverkets tjänst, erhåller något understöd av postmedel. Jag tillåter

mig härvid bringa i erinran, att riksdagen tidigare beviljat ålderdomsunderstöd i ett fall, som var i huvudsak likställt med det förevarande (riksdagens skrivelse 1925 nr 115 p. 1).

Mot det av generalpoststyrelsen föreslagna beloppet har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att tillsyningsmannen vid posthuset i Nässjö Johan Reinhold Edvin Lindeberg må från och med dagen näst efter den, då han frånträder sin befattning hos postverket, uppbära ett årligt understöd av 672 kronor att utgå av postmedel.

2:o.

Generalpoststyrelsen har vidare i skrivelse den 24 augusti 1928 framställt förslag om beviljande av ålderdomsunderstöd åt städerskan vid postkontoret i Söderköping Emelie Maria Karlsdotter Moll.

Beträffande städerskan Molls anställnings- och avlöningsförhållanden har styrelsen meddelat följande.

Städerskan Moll vore född den 30 november 1858 och således nära 70 år gammal. Hon hade börjat sin anställning såsom städerska vid postkontoret i Söderköping den 1 juni 1902 och hade alltsedan dess utan avbrott förrättat detta arbete, städse på ett tillfredsställande sätt. Hennes sammanlagda anställningstid uppginge således till över 26 år. Städningsarbetet beräknades hava tagit i medeltal 3 timmar per dag i anspråk, med arbetstiden i regel förlagd till tiden efter kl. 8 e. m.

För städerskearbetet hade hon uppburit en årlig ersättning av 144 kronor till utgången av år 1915, därefter för olika år växlande belopp samt från och med den 1 oktober 1922 480 kronor.

Städerskan Moll vore sedan 30 år tillbaka dövstum. Enligt läkarintyg lede hon dessutom av ojämn hjärtverksamhet och stegrat blodtryck samt kunde därför ej vidare åtaga sig något verkligt förvärvsarbete. Jämlikt intyg från stadsfullmäktiges ordförande i Söderköping samt från Söderköpings stadskamrerare och kronouppbörds kontor vore hon medellös. Därtill komme, att hon saknade anhöriga, som kunde draga försorg om henne, då hon inom kort bleve nödsakad att avgå från sin befattning.

Generalpoststyrelsen har med hänsyn till vad sålunda meddelats ansett skäligt, att städerskan Moll beredd ålderdomsunderstöd av postmedel.

Vad understödsbeloppet angår har styrelsen anført, att ett understöd, beräknat till $\frac{2}{3}$ av arvodet, skulle uppgå till 320 kronor för år. Då dyrtidstillägg komme att utgå å understödet, ansåge generalpoststyrelsen detta belopp böra avrundas nedåt till 300 kronor. Även med denna sänkning komme understödsförmånen att överstiga $\frac{2}{3}$ av senast utgående ersättning. Med hänsyn till storleken av tidigare beviljade understöd åt städerskor och särskilt i betraktande av städerskan Molls sjukdom och svaga ekonomiska förhållanden funne styrelsen likväl ytterligare nedsättning icke böra ske.

I utlåtande den 22 september 1928 har *statskontoret* förklarar sig anse goda skäl vara förebragta för beviljande av ett understöd åt städerskan Moll; ehuru

det av generalpoststyrelsen föreslagna beloppet, 300 kronor, vore något högre i förhållande till arvodet än vanligen tillämpade regler skulle föranleda, ville statskontoret dock med hänsyn därtill, att beloppet i allt fall icke vore större än att det erfordrades för beredande av nödtorftig bärgning, icke göra någon erinran mot förslaget.

I likhet med generalpoststyrelsen och statskontoret finner jag det billigt, att städerskan Moll efter sitt långa och strävsamma arbete hos postverket på sin ålderdom kommer i åtnjutande av ett årligt understöd. Någon nedsättning i det av generalpoststyrelsen i sådant hänseende föreslagna beloppet, 300 kronor, vill jag icke ifrågasätta.

Departement-
chefen.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att städerskan Emelie Maria Karlsdotter Moll må från och med dagen näst efter den, då hon frånträder sin befattning vid postverket, uppbära ett årligt understöd av 300 kronor att utgå av postmedel.

3:o.

Jag har vidare att anmäla fråga om tilläggspension åt förre postmästaren Per Gustaf Theodor Fröman.

Därvid må först erinras om följande.

År 1920 underställde Kungl. Maj:t riksdagens prövning ett av kommunikationsverkens lönenämnd utarbetat förslag till klassificering av, bland annat, postkontoren. Riksdagen förklarade sig dela den av föredragande departementschefen uttalade uppfattningen, att klassificeringsfrågan borde för postverkets del underkastas förnyad utredning. därvid ledigblivande postmästarbefattningar borde tillsättas endast på förordnande.

Den 30 juni 1920 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommunikationsverkens lönenämnd att inkomma med förslag till klassificering av bland annat postkontoren och förordnade i samband därmed, att postmästartjänster vid inträffande vakanser tillsvidare skulle tillsättas allenast på förordnande. Den 10 september samma år medgav Kungl. Maj:t, att tjänsteman, som sålunda förordnats att uppehålla vakant postmästartjänst, finge tilldelas samma löneförmåner, som skulle hava tillkommit honom, därest han varit konstituerad å tjänsten, dock med avdrag av så stort belopp, att det, jämte å av tjänstemannen innehavd ordinarie befattning belöpande avgifter för egen samt änke- och pupillpensionering, motsvarade beloppet av dylika avgifter för den av honom på förordnande innehavda tjänsten.

På grundval av ett utav lönenämnden utarbetat förslag genomfördes därefter, jämlikt av 1926 års riksdag fattat beslut, en omklassificering av, bland annat, postkontoren. I sammanhang därmed erhöles praktiskt taget alla de tjänstemän, som på grund av nyss omförmälda bestämmelse förordnats å postmästartjänster, konstitutorial å desamma, därvid de för placering i löneklass fingo tillgodoräkna sig hela förordnandetiden. Avsikten har alltså varit att giva ifrågavarande tjänstemän samma ställning i löne- och tjänstepensionshänseende, som om de konstituerats vid den tidpunkt, då de erhölet förordnande å tjänsten.

I skrivelse den 24 augusti 1928 har *generalpoststyrelsen* meddelat, att i ett fall, nämligen beträffande förenämnda postmästaren Fröman, anordningen med postmästartjänsternas uppehållande på förordnande likväl medfört försämring med avseende å den egna pensionen.

Generalpoststyrelsen anför härom följande.

Postmästare Fröman, som varit ordinarie kontrollör vid postdirektionen i västra distriktet, hade den 29 september 1920 förordnats att tills vidare vara postmästare av klass 1 i Härnösand, med avlöning enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 september 1920. Den 15 juni 1926 hade Fröman konstituerats att från och med den 1 juli 1926 vara postmästare av klass 1 B i Härnösand, d. v. s. å samma tjänst och i samma lönegrad, som förordnandet avsett. Fröman, som vore född den 12 mars 1861, hade emellertid då haft endast två år kvar till föreskriven pensionsålder, och när han den 6 mars 1928 av generalpoststyrelsen beviljats avsked med pension, hade generalpoststyrelsen därför varit förhindrad att bevilja honom full tjänstepension såsom postmästare av klass 1 B. Postmästare Fröman hade nämligen vid avgången formellt sett icke innehaft postmästartjänst av klass 1 B i tre år. Jämlikt stadgande i § 23 mom. 1 a) i lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket m. fl. verk — senaste lydelse enligt lag den 18 juni 1925 (nr 215) — skulle därför beloppet av hans pension utgöra medeltalet av de högsta pensionsunderlag, som under vart och ett av de tre sista åren varit gällande för honom. Då pensionsunderlagen för Fröman under hans tre sista tjänsteår varit högst 3,924, 5,076 och 5,076 kronor, hade generalpoststyrelsen icke kunnat tilldela honom tjänstepension till högre belopp än 4,692 kronor för år. Fröman hade således fått vidkännas en minskning i den för postmästare av klass I B med fulla avgifts- och tjänstår fastställda pensionen av icke mindre än 384 kronor för år.

Då postmästaren Fröman under icke mindre än sju och ett halvt år innehaft tjänsteställning och uppburit lön såsom postmästare av klass 1 respektive 1 B, fastän han på grund av utredningarna i klassificeringsfrågan ej kunnat formligen befordras till nämnda tjänstegrad förrän efter närmare sex års förordnandetid, samt då han under hela denna tid fått vidkännas avdrag för de med postmästartjänsten förenade pensionsförmånerna, kunde det enligt generalpoststyrelsens uppfattning näppeligen anses billigt att i enlighet med pensionslagens stadganden minska den pension, som eljest skolat tillkomma honom. På grund därav och då Fröman vore den ende tjänsteman i postverket, som på nämnda sätt fått vidkännas olägenhet av klassificeringsprovisoriet, ansåge styrelsen det skäligt och rättvist, att han hölles skadeslös härför. Styrelsen har därför hemställt, att Fröman måtte från och med den 1 april 1928 få åtnjuta en tilläggspension av 384 kronor för år räknat, motsvarande den minskning i tjänstepensionen, som han fått vidkännas.

Statskontoret har i utlåtande den 24 september 1928 tillstyrkt detta förslag.

Departements-
chefen.

Såsom generalpoststyrelsens framställning utvisar, föreligga goda skäl att tillse, att ovannämnda provisorium ifråga om tillsättandet av vissa tjänster icke skall komma att föranleda minskning av Frömans tjänstepension. Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra därom, att Kungl. Maj:t den 30 december 1926 godkänt ett av fullmäktige i civilstatens änke- och pupillkassa

fattat beslut om reglering av delaktigheten i kassan med avseende å vissa posttjänstemän i syfte att deras efterlevande skulle erhålla pension till belopp, som skulle hava utgått, därest ifrågavarande förordnandesystem icke förekommit, samt att Kungl. Maj:t i proposition, nr 10, till innevarande års riksdag framlagt förslag om ersättning till änke- och pupillkassan för vissa härav för-
anledda kostnader.

I överensstämmelse med generalpoststyrelsens förslag torde sålunda Fröman böra beredas tilläggspension till sådant belopp, att de sammanlagda pensionsförmånerna motsvara vad han skolat uppbära, därest han från början erhållit konstitutorial i stället för förordnande å postmästartjänsten.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre postmästaren Per Gustaf Theodor Fröman må, räknat från och med den 1 april 1928, utöver honom författningsenligt tillkommande pension åtnjuta en årlig tilläggspension av 384 kronor att utgå av postmedel.

Till vad departementschefen under punkterna 1:o—3:o hemställt, vari statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.
